

DISPUT

etre eun Tregeriad hag eur C'hernevad

Widon bezan arru koz, am eus c'hoant, kent mervel,
 D'ober eur zon da ganan eb. 22 en Breiz-Izel,
 Da implian ma spered da rimañ eun disput
 Etre daou den ansien istimet gant an dud.

Unan ane so hanvet Jilez an Tregeriad,
 Egile 'zo e hano Pipi ar C'hernevad,
 Seblanti reont o daou bezan tud a feson,
 Kredi 'ran int istimet pep-hini 'n e ganton.

Me oa ét ar zadorn all d'ar marc'had da Wengamp;
 Oan ket abred d'arruout; ma c'hoz varc'h n'e ket
 [amp;
 Pa oa arru ar c'hreizte, kañ gret ma marc'had,
 'N eur vont war draou gant ar ru, kavis eur c'ha-
 [marad.

Antren a rejomp hon-daou 'n eun « hotel » eus ar gêr;
 Goul' a rejomp da evan pep a chopad bier;
 Pa oamp azeet ouz tól, hon deus klevet raktal
 Eun disput eus ar gwasañ er penn-all eus ar zal,

Etre daou zen ansien ha n'anaveomp ket;
 Memes tra 'doa plijadur o tonet d'o e'hlevet;
 Unan aneze a oa Kernevad chupen-ver,
 Egile livitennek, eus a-goste Treger.

Pep-hini a gôze en langaj mod e vro;
 Er feson-ze, mar gallan, me o dizrenvelo;
 Seblanti a rent o-daou bezan tud a feson,
 Pinvik hag istimet mad, pep-hini 'n e ganton.

An Tregeriad a gemer d'ed ganton riel
 Mes euzer mad e eo kêr digemeret fall.

AN TREGERIAD

Me, emezan, 'm eus anvi eus ar Gernevaded,
 Rak bean 'deus eur vro vad, herve am eus klevet.

Te n'an out 'met eur poufer eur pomper, eur
 [gaoniad]

Ezet a walc'h e gouve penôs out Kernevad
 Herve klevet ac'hanout, te zo eun den savant,
 Me zo bet ive er skol gwechall, pa ouan yaouank.

En ez pro e lavarez e tens eur sémèner;
 Ni hon deus ive unan ebarz en Landreger,
 'Lec'h ma zo profesourien a oar latin ha greg...
 N'e ket red mont da Gerne 'vit bezan studiet.

Herve klevet ac'hanout, te zo pinvidik bras;
 Me lavar, herve ma son, penôs ec'h out paour-ras.
 Kement gwech e valec' 'barz en koste Kerne,
 Dre-oll e weler skrivet mizer ha paourante.

Eul lochen an disteran a zervij d'it da di,
 — En Treger ve ket bet mad d'ober eur marchosi, —
 Dibri a rez bara gros, patatez peilh ha tout;
 Tremen 'reont peñ ha peñ ebarz en toull da c'houg.

Da venaj eus ar lousan am eus gwelet james,
 Tud enor na c'houllfent ket antren 'n ez tiegez,
 En Kerne, herve lazez, out karget a furnez,
 Ha Treger eo ar feuntun eus ar fallagriez.

Koulskoude me a zo bet alies er « jure »,
 Gwelet am eus kondaoni kalz dimeus a Gerne
 Da vonet d'ar galeou d'ac'hui o deiou,
 'Vit resev ar rekompans dimeus o vertuou.

AR C'HERNEVAD

Red eo e ves arru meo, petanant innosant,
 Pan-e gwir e lavarez langaj ken diskiant,
 Me 'm eus baleet pell 'zo, hag a-dost hag a-bell,
 En kement terouer 'zo ebarz en Breiz-Izel;

Hag ar lousan menajo am eus gwelet biskeaz,
 Am eus kavet ordinal ebarz en Treger-Vras.

Du-man 'stager c'houec'h ijen ha pevar a gezek,
 Hag am eus gwelloc'h harnez 'vit an Dregeriaded;
 Sur e walc'h harnez 'zo e gwelet war da harnez ha te,
 Rafe d'it dont a souz-drenv da vale da Gerne.

Da verc'heñ a ya en kêr da gas koavon bemde,
 An hanter eus an arc'hant lakont 'barz en kafe;
 En Kerne n'er ket bemde da gas lez d'ar c'hériou,
 Pa ve gwerzet an oen ni 'deve yalc'hadou.

Pevar pe bemp mil liver, c'houec'h pe zeiz alies...
 Ken-ma fo bet kement-se, fo labour da gas lez l
 Pa vo dastumet an est, 'barz en koste Treger,
 'C'h i bemde gant da harnez da gas da ed en kêr.

Mes pa vo arru gouel Yan ha krog er Vadelen,
 E vi gwelet o vale, da zac'h en gwadegen;
 Ar C'hernevad n'e ket red d'ezan gwerzan e est,
 Gant arc'hant an oen bras e ve paet ar mestr.

Mar garru 'n ed da vankout eur blavez bennaket,
 En zolier ar C'hernevad e vo kavet bepred.

AN TREGERIAD

Klevet am eus alies kozeal eus Kerne,
 Biskoaz den n'am eus klevet o veuli ar vro-ze.

En Treger e zo dre-oll soliou eus ar c'haeran,
 Bara gwiniñ da zibri, jistr ha gwin da evan;
 En Kerne, ec'h out o klask ober tud hep danve,
 En eun Tregeriad e zo danve daou ar sort-se.

Henvel int eus klianted blouket o brageier,
 Da evsat ar loened e vent mat en Treger; Iched
 Du-man 'zo gwersed yaouank ha bleo war o bru-
 A rafe nebeut a forz eus ar Gernevaded.

Kredi e ran, mar krogfent en kolierou darn ane,
 E c'hallfent sonjal hardi 'barz an eternite.

An Tregeriad a gemaer d'gonten
Mes euzer mad e'c'ha digomeret fall.

AN TREGERIAD

Me, emezan, 'm eus anvi eus ar Gernevaded,
Rak bean 'deus eur vro vad, herve am eus klevet.
Eno 'zo foen er prajou hag ed er parkeier . . .
Ni n'hon deus netra a vad 'barz en koste Treger ;

Ar re-man 'zo touf pinvik, herve am eus klevet,
Disket bras, leun a skiant ha karget a spered.

Eno 'zo zaoud ha kesek, loened mad da werzan . . .
Ar Gernevaded ac'h e brao a walc'h d'e bevan.

AR C'HERNEVAD

Fidouac'h, feus ket ezom da zont da riotal !
C'houi marteze sonj ganac'h ac'h e sod ar re-all.

En Kerne, a dachennou, e kaver lanneier,
Mes bout a ra douar mad kenkoulz 'vel en Treger,
Bout a ra paour ha pinvik, a bep sort kalite ;
Ebarz en koste Treger, e kredan 'zo ive.

Bezan 'zo tud a feson, bezan 'zo kanailhez,
Mes ken fall 'vel Tregeriz n'an int ket bel jamez ;
Eus eur C'hernevad a ya da dremen « cour d'assis »,
Mont a ra ouspen ugent dimeus a Dregeriz ;

Elec'h ma vent kondaonet da vont d'ar galeou,
Da vervel gant an ezom, da dibri gant al laou ;
Te teus ordinal dispriz 'vit ar Gernevaded,
Ze zo kaoz e lavarez n'o deus ket a spered.

Mes ni 'deus eur seminêr 'barz en Plougerneve,
Elec'h ma teuez d'ar skol, da vugale ha te.
'Vit bezan hurr da chupen, baro dindan da fri,
Me, mab paour, gonto ganit er feson ma kari.

Me 'gonto ganac'h en galleg, en latin hag en greg,
Pe mar deo gwelloc'h ganac'h, c'hoariomp en bre-
[zoneg ;

Te a teus serret eur bern eus ar pezh na goust man,
Eun hanter mui a voged 'zo ganit 'vit a dan.

AN TREGERIAD

Ma ine ! Setu aman eun den eus an drolan !
Evit eur badinez e deut da 'n em fachan !
Brieman e kredan parfet d'ar pezh am eus klevet,
E'zo tud 'barz en Kerne sotoc'h 'vit o loened.

AR C'HERNEVAD

Red eo e ves arru meo, petraiant innosant,
Pan-e gwir e lavarez langaj ken diskiant,
Me 'm eus baleet pell 'zo, hag a-dost hag a-bell,
En kement terouer 'zo ebarz en Breiz-Izel ;

Hag ar lousan menajo am eus gwelet biskeaz,
Am eus kavet ordinal ebarz en Treger-Vras.
Du-ma, pan arru an den da gerzet 'barz an ti,
Dustu a welo e skeud dre-oll o lugarni.

En Kerne e zo merc'hed antrin ha dilikat,
A so kapabl da zerc'hel eur menaj en etat . . .
'Barz en Kerne e lazez e dister an tier,
Kement den 'zo oar a-walc'h out o laret gevier.

Rak bout e ra tier kaer, bout e ra noblansou,
Lec'h ma chom otrone vras mestr da galz a vadou ;
Kement den zo oar a-walc'h, rak dre-oll e larer,
Penôs e pinvidikoc'h bro Kerne 'vit Treger.

AN TREGERIAD

'Gredan ket out ken pinvik, rak ne teus ket an er
Da vezan, e nep feson, uheloc'h 'vit Treger ;
Du-ze 'zo kirri kavel gant an dud o charre,
Daou goele hag eur c'hoz ros 'zo da stagan warne.

Gant da gezek diouar-voan hag o reron gever,
Ar sort-se na vezont ket istimet en Treger ;
Mar teufes gant da harnez dre du-man da vale,
Redfe an dud d'he gwelet 'vel dre guriozite.

Dre du-man kaver kezek 'zo ledan o senvier,
Kirri bras 'zo war o lerc'h a zo teo ha pounner ;
Me am eus pemp a gezek da stagan war ma c'harr,
Pa gomansont da gerzet, krenan 'ra an douar.

Sur awalc'h, mar valefent war haveou Kerne,
E tigorfes da c'heno da zellet trezek d'e ! [kêr,
Du-man 'c'h a merc'hed bemde da gas léz 'barz en
Bemde 'ten arc'hant gante en o godel d'ar gêr.

AR C'HERNEVAD

Biskoaz n'am eus gwelet den ken aheurtet ha te !
Te fot d'it laret e ve hanter-noz da greizte ;
Gredan ket out sot awalc'h da zonjal 'n ez spered
Da gât kezek a briz 'vel ar Gernevaded.

Eur jo a ya e-unan betek dek mil liver . . .
Marteze da harnez vras n'afe ket d'an hanter ;
Gant da gezek rerou bras ha da c'hrizilhennou,
Ober a rez kalz a drouz 'n eur vont gant an henchou.

Henvel int eus klianted blouket o brageier,
Da evosat ar loened e vent mat en Treger : lched
Du-man 'zo gwersed yaouank ha bleo war o bru-
A rafe nebeut a forz eus ar Gernevaded.

Kredi e ran, mar krogfent en kolierou darn ane,
E c'hallfent sonjal hardi 'barz an eternite.

AR C'HERNEVAD

Biken n'am ije sonjet e vijes bet ken diot,
Na ken hardi da laret kement a langaj sot.

Nep a gredfe ac'hanout, sur mat, a lavarfe,
Ebarz en koste Kerne n'eus nemet bugale ;
Gredan ket 'c'hout bet biskoaz 'mesk ar Gernevaded ;
Ar re ze o deus tromplet kalz a Dregeriaded.

Dre zu-man 'zo pôtrez vihan a zo leun o dilhad,
A lakafe boutonou Tregeriz da zailhat,
En nostant e lavarez ez int gret hep danve,
Biskoaz n'e bet Tregeriz gouest da c'hoari gante.

Mar ve savet eun arme eus ar Gernevaded,
Da vont da ober brezel ouz an Dregeriaded,
Gwelet a rafes timad, arôk fin ar barti,
Kas Tregeriz a-souz 'barz ar mor da veuzi.

An nep a ve sot awalc'h da gredi ac'hanout,
A larfe 'barz en Treger e ves tudjentil tout,
Dibri a rez bara-flour, evan gwin ar finan . . .
Goude-ze ho pe labour o vonet da blegan.

Herve klevet ac'hanout, te zo eun diaoul a bôtr,
Mes ne gredan ket 'zo kalz arc'hant 'barz da chakod,
'Vit derc'hel laurens ar grand gant enor 'barz ar zal,
E ve da borte-monei gant famin o yudal.

AN TREGERIAD

Pa ne c'houllez konsanti ar c'holl gant da bôtred,
Gwelomp breman, mar karez, diwar gont ar mer-
Me a oa bet ar zun-all en Kerne o vale, [c'hed ;
A wele merc'hed gwisket gant nebeut a zanve.

Gant o chupen war valans ha gant o chignonned,
Oan ket 'vit harz da c'hoarzin, na pa vijen krouget ;
Gredan ket e ve 'moyen d'ober netra gante,
En Treger vent ket bet mat da gempen bugale.

AR C'HERNEVAD

Mar deufes eur wech bennak da foar Sant-Nikolez,
Te ve laket souezet gant ar Gernevaded,

Pa ve honnez o tansal ha dall Korlé o son,
E oar just diouz an noten labourat he zalon.

Korfet ken moust ha ken skanv, ken yê ha ken lijer,
Kredi ran e rafe mez da flakennou Treger,
Chignonet ganti he bleo, seder he daoulagad,
Kozeal umbl ouz an holl, karget a feson vad.

Da re zo leun a orgouilh hag a c'hloriusted,
Ze zo kaoz da galz ane 'gavont ket a bôtred,
Gwelet am eus Tregeriz 'barz en Bre o tansal,
Henvel int ouz berniou teilh, poan d'e o 'n em finval.

AN TREGERIAD

'Teus ket ezom da bompi kement gant da verc'hed !
Eman liou ar pistoujou war da zimezelled ;
Henvel int ouz bugale livet gwen morfoennet ;
Kredi awalch e rafen divent ket hanter-voed.

Hon re 'zo teo ha lart ha ru o lipenno,
Merc'hed o deus elokans dre an asan bleo !
Eur plas ha Dreger 'zo trec'h da zlou eus ar sort-se
Dougen a rafent unan dindan pep gazel d'e !

AR C'HERNEVAD

Ma am oa kievat laret aboue pell 'zo amzer,
Ma oa kalz a dud diod 'barz en koste Treger.

Ma 'velkent, a renk bezan an hini diotan !
Ma eus ket finaet 'boue oas sodet ar wej kentan !
Ma ant da verc'hed ec'h arru evel gant da bôtred,
Ma skoaz ne dint bet evit ar Gernevadezed !

Ma egeriz o deus merc'hed 'zo koustus da zalc'hen ;
Ma av ket d'e ve kaer awalch james o zoaleten :

O c'houef 'zo boutet a-dreñv, o bleo 'zo blettonnet ;
'Ouiont ket penôs d'ober 'vit plijout d'ar bôtred.

Hon re 'zo gwisket dereat ha karget a furnez ;
Mestr ar merc'hed 'barz en Frans eo ar Gernevadez ;
Gant he doare ken lirzin hag he zellou ken drant,
Lemel e ra mab e vam ermêz a zen yaouank.

Pa deuo pôtred yaouank er vro da glask gwraze,
'Vo dalc'hmad ar breferans evit merc'hed Kerne.

AN TREGERIAD

Marteze eo poent awalch achui ar prosez,
Tud 'veldomp vo ket kavet alies asambles.

Setu ni pell 'zo aman hon daou o prozezi,
Pep hini 'tifen e vro, ha kuit a fachiri ;
Biken n'am ije sonjet e vije bet kavet
Tud ken dereat ha c'houi 'mesk ar Gernevaded.

Evomp c'hoaz pep a vanach da derri hon sec'hed,
Strinkomp hon daou asambles evel gwir vignoned.

AR C'HERNEVAD

C'houi ho peus bet da gentan komanset ar barti,
Ma 'peus c'hoant da achui mezo ken prest hac'houi.
C'houi an evoa ordinal stam eun den a feson ;
Biken n'am ije sonjet ho vije kouls kalon ;
Ma 'm e biken an enor d'ho kwelet en Kerne,
Ma deuo d'ho saludi gan pep humillite.

Joa a rafe d'am c'halon ho kwelet 'barz ma zi,
Eus ar sort gwellañ am eus donet d'ho regali...
O-daou o deus glac'har vras o tont da 'n em guitat
Ken e rede an daero dimeüs o daoulagad.

Prometi a rent o-daou, an eil hag egile,
E vijent gwir vignoned betek fin o bue.
An neb an eus gret ar son 'zo arru gwen e varo ;
Kollet an eus e envor, n'e ken evit rimo.

Ma vijen bet studiet 'vel kalz a dud desket,
'Mije bet muioc'n a stum da rimañ brezoneg ;
Gret am eus bet meur a zon 'boue mac'h on er
[bed-man,

Marteze e vo houman an hini divezan.

Ar ru eo pleget ma chou, kleuzan 'ra ma bizaj ;
Ma am o 'vit an deioù an douar 'vit partaj ;
Santout e ran an Ankou en kichen ma zeulioù,
'Zo prest da lakat e falz d'achui ma deioù.

Pa glevfet e vin maro, ho pedan, 'n han' Doue,
Da lavaret eur beden 'vit renoz ma ine,
Ma 'm eus lavaret netra a zroug ebarz ma zôn,
Ouz Doue hag ouz an dud goulenn e ran pardon.

Karget a humillite, e founet d'ho kuitat,
Goulenn a ran 'vidomp holl digant Doue, hon Tad,
Ar yec'hed ar gwellañ da hedañ hon bue,
Peuc'h hag evurusted, chans ha prespolite.

Ma vo an Dregeriaden hag ar Gernevaded
Mignoned da virviken e palez an Drinded,
En kompagnonez ar Zent, an Ele. ar Werc'hez,
Kurunet en kreiz ar bloar da virviken james !

Evelse bezet gret.

LE NEINDRE, J.-M.

